

להראות עזבה

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

גליון תשכג
ערש"ק פרשת תצוה

פעולת אהרן - "להקריב" את הגשמיות

עומק גדר היתר כלאים בבגדי כהונה

הנרצח כי הוא יהודי, קדוש הוא!

היחס לתלמיד - כמו לבנו ממש!

פתח דבר

בעזה"ת.

לקראת שבת קודש פרשת תצוה, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי, את קונטרס 'לקראת שבת' (גליון תשכג), והוא אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רבבות חידושים וביאורים שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים כפי שנאמרו, ואף עובדו מחדש ונערכו ע"י חבר מערכת, ולפעמים בעת העיבוד הושמט ריבוי השקו"ט בפרטי הענינים והרחבתם עם המקורות כפי שהם מופיעים במקורם [ובפרט במדור "חידושי סוגיות", שמופיעים כאן רק עיקרי הדברים], ויש להיפך, אשר הביאורים נאמרו בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו יותר ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגיאות מי יבין. ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו על-אתר או בתוכן הענינים), וימצא טוב, ויוכל לעמוד בעצמו על אמיתת הדברים.

ויה"ר שנוכח לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה'", ונוכח לשמוע תורה חדשה, תורה חדשה מאתי תצא, במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא,
מכון אור החסידות

קובץ זה יוצא לאור לזכות
הני לומדי ותמכי אורייתא, רודפי צדקה וחסד,
ראשונים לכל דבר שבקדושה

ה"ה האחים החשובים
הרב החסיד ר' ישראל אפרים מנשה
והרב החסיד ר' יוסף משה
וכל בני משפחתם שיחיו

ולזכות אביהם ה"ה הרב החסיד
ר' מאיר שי'
זאנאץ
ס. פאולו ברזיל

יהי רצון שיתברכו בכל מילי דמיטב מנפש ועד בשר,
ובהצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנו, תמיד כל הימים

מכון אור החסידות Or Hachasidus
סניף ארץ הקודש Head Office
ת.ד. 2033 1469 President St. #BSMT
כפר חב"ד 6084000 Brooklyn, NY 11213
03-738-3734 United States
Likras@likras.org (718) 534-8673

צוות העריכה וההגהה: הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי,
הרב מנחם מענדל דרוקמן, הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטנוב, הרב מנחם
טייטלבוים, הרב אברהם מן, הרב יצחק נוב, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכה

מארי שנת מהדר!

של 58 חוברות

'לקראת שבת' ו'אוצרות המועדים'
על פרשת השבוע ומועדי ישראל

להזמנת המארז:

718-770-3030
oh@chasidus.net

הכמות מוגבלת

משלוח חינם

עיניו [ב]משך חייו עלי אדמות, שבעים שנה ואם בגבורות שמונים שנה⁹ והיו ימיו מאה ועשרים שנה¹⁰, ואין לו מושג מה שהי' לפני זה ומה שיהי' לאחר זה, אשר בערך הזמן שלאחרי ה"ניתוח" (הסבל והצער) הרי זה רגע קטן, ואין זה אפשר שיהי' חשבוננו חשבון צדק?

ואם תמצא לומר הרי זה ביאור לא רק בשביל תינוקות כי אם אמתי מצד עצמו. ויש עוד להאריך בזה, ואין כאן מקומו.

וראוי לצטט בכגון זה דברי רבנו הזקן¹¹ (אף שכתבם בנוגע לשאלה אחרת) וזה לשונו הקדוש: "היא אמונה פשוטה בסתם כללות ישראל ומסורה בידם מאבותיהם הקדושים שהלכו בתמימות עם ה' בלי לחקור בשכל אנושי ענין האלקות אשר הוא למעלה מהשכל עד אין קץ".

(אגרות קודש חכ"ז ע' רנד ואילך)

השליחות והתיקון של הניצולים

בשאלתו, מדוע בין הילדים של פלוני-בן-פלוני, נשאר בחיים דווקא זה שהוא פחות ירא שמים, והיראי שמים נהרגו על קידוש השם. – בכלל על שאלות כאלו נאמר¹², בהדי כבשי דרחמנא למה לך [=מה לך ולסתרי של הקדוש ברוך הוא], ואחד הביאורים שישנם בספרים על מקרים דומים, הוא שהנשמה עדין צריכה לעשות תשובה על דברים מסויימים בלתי רצויים, או שלגורלה נקבע לעשות טובה לפלוני או לפלוני-בן-פלוני, ולכן משאירים אותה בגוף בזכות פלוני-בן-פלוני גם אם לא בזכות עצמו, ואף שהנשמה עדיין לא עשתה תשובה עד עתה, אזי הרי זה כמאמר רז"ל¹³ מאריך אף וגבי דילי, אבל בתקוה שלא ידח ממנו נדח¹⁴ וישוב בתשובה ושב ורפא לו¹⁵.

(תרגום מאגרות קודש ח"ב ע' שפג, אגרות קודש מתורגמות ח"ב ע' 270)

תוכן הענינים

ה. מקרא אני דורש

ה"נחת רוח" המיוחדת שבקרבנות

ביאור ענין ה"נחת רוח" המיוחדת שבקרבנות – "נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני"; ביאור החילוק בין סוג הקרבנות בהם נאמר "ריח ניחוח" לאלו שלא נאמר בהם.

(עי' לקוטי שיעור חלק לב עמ' 1 ואילך)

ה. פנינים ... עיונים וביאורים קצרים

שמן זך מזית מעופש – מה דינו? / האפור – לבוש או תכשיט?

ט. יינה של תורה

"הדלקת" נשמות ישראל

פעולת אהרן – "להקריב" את הגשמיים / פעולת משה – להחזיר אלקות בשכל הנבראים / זמנים של "ערב" ושל "בוקר" בעבודת האדם / על ידי התורה – העבודה היא באופן של "תמיד"!

(עי' ספר השיחות תשמ"ט ח"א עמ' 268 ואילך)

יג. פנינים ... דרוש ואגדה

'מפרנס' האמונה ו'מחבר' ישראל / אהבת ישראל – גם כשנרגשים ההבדלים!

יד. חידושי סוגיות

פלוגות הרמב"ם והראב"ד גבי כלאים בבגדי כהונה

יחקור בעומק גדר היתר כלאים בבגדי כהונה – אם הוא דין בעשה דעבודת מקדש או דין בהלאו דכלאים, ועפ"ז יתלה מחלוקת הרמב"ם והראב"ד זו בזו

(עי' לקוטי שיעור חל"ו עמ' 153 ואילך; חט"ז עמ' 237)

יח. דרכי החסידות

עיקר העיקרים של עובד חסידי חב"ד

כא. הוספה /// דרכי החיים

הקדושים ח"ד / וְנִקְדָּשׁ בְּכַבְדִּי (תצוה כט, מג. רש"י)

כל יהודי שנרצח על היותו יהודי – קדוש הוא. מה עונים לילדים יתומים השואלים על מות אביהם? – החקר אלו-ה-תמצא? !; השאלה על הסבל והצרות בכל הדורות – האדם רואה למראה עיניו בלבד

(9) תהלים צ, י.

(10) בראשית ו, ג.

(11) תניא אגרת הקדש סכ"ה (קמא, ב).

(12) ראה ברכות י, א.

(13) ירושלמי תענית פ"ב ה"א.

(14) שמואל ב יד, יד.

(15) ישע"י ו, י.

מקרא אני דורש

ביאורים ופירושים בפשוטו של מקרא

ה"נחת רוח" המיוחדת שבקרבנות

ביאור ענין ה"נחת רוח" המיוחדת שבקרבנות – "נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני"; ביאור החילוק בין סוג הקרבנות בהם נאמר "ריח ניחוח" לאלו שלא נאמר בהם

א. בפרשתנו (כט, א ואילך) מספרת התורה על הקרבנות של ימי המילואים, שהם פר אחד לחטאת ושני אילים – אחד לעולה ואחד לשלמים.

ובנוגע לאיל העולה אומרת התורה (פסוק יח): "והקטרת את כל האיל המזבחה, עולה הוא לה", ריח ניחוח וגו'". ופירש רש"י: "ריח ניחוח – נחת רוח לפני, שאמרתי ונעשה רצוני".

ולאחר מכן חוזרת התורה על ענין זה של "ריח ניחוח" ביחס לאיל השלמים (פסוק כה): "והקטרת המזבחה על העולה, לריח ניחוח לפני ה'". ושוב פירש רש"י: "לריח ניחוח – לנחת רוח למי שאמר ונעשה רצוני".

ולפום ריהטא צריך ביאור – למה הוצרך רש"י לחזור עוד הפעם ולפרש את ענינו של "ריח ניחוח", ובפרט שהפסוק השני הוא בסמיכות כל כך לפסוק הראשון?

ויש לבאר את טעם ההכפלה, כי יש חידוש בדבר: האיל הראשון הוא 'עולה' שכולו לגבוה, ואילו האיל השני הוא 'שלמים', שלא כולו עולה לה', אלא חלק ממנו נאכל על ידי הכהנים והבעלים. ולכן צריך רש"י לשוב ולחדש, שגם ב'שלמים' – אף שאין הוא כליל לה' – שייך הענין ד"נחת רוח" להקב"ה.

ב. והנה, בנוגע לקרבן השלישי של ימי המילואים – פר החטאת – לא נאמר בכתוב שהקרבנו מביאה ל"ריח ניחוח".

ובפשוטו יש לומר הטעם על זה, שכיון שהפר לחטאת בא לכפר על העוון החמור

אשר להערתה-שאלתה במכתבה מהו הביאור להסבל והצער וכו' של הנ"ל [-האלמנות והיתומים], באמת הרי זה חלק משאלה כללית מהו הביאור והטעם למציאות הצער והסבל בעולם בכלל, שהרי בורא עולם ומנהיגו הוא עצם הטוב, ובסגנון הידוע⁷, מטבע הטוב להיטיב.

וכמה נסיונות נעשו בפתרון שאלה האמורה, ומהם מהעקריים והמובנים ביותר הוא בלשון הכתוב: החקר אלו-ה תמצא וכו' וכו', שבספר איוב⁸, שהוא אחד מכתבי-קודש שלנו, שכל נקודתו בשאלה האמורה במענה ופתרון שלה, שלכן פלא קצת על השואלים שאלות האמורות, כאילו לא נשאלו ולא נידונו וכו'.

בן אדם אינו יודע אלא המתרחש למראה עיניו במשך חייו עלי אדמות

ועוד להוסיף אשר בודאי שהאמונה בה' יתברך היא בטבע כל איש ואשה הישראליים ועד לתינוק ותינוקת, שזה מכריח שבודאי ישנו ביאור פשוט ומתקבל בשכלם של תינוקות גם כן.

ואמנם ישנו גם ביאור שכזה, והוא ובהקדם דוגמא הידועה: משל לאיש שאין לו כל ידיעה כלל בחכמת הרפואה וטיפול רפואי, ונכנס למחלקת הניתוחים שבבית חולים, ורואה קבוצת אנשים לבושי לבנים ועל פניהם מסוה, ובידיהם כל מיני סכינים ואזמלים וכלים מכלים שונים, ועומדים סביב איש המונח על שולחן כשידיו ורגליו קשורות אליו ברצועות, והאנשים לבושי המדים מרדימים את האיש ומנתחים אותו, ודמו שותת וכו' וכו'. שבודאי יזדעזע זה האיש שנזדמן לשם למראה עיניו ויזעיק את כל הסביבה למעשה איום כזה וכו' וכו'. ואין פלא שהרי אין לו כל מושג ניתוח מה הוא, שאף שהוא גורם נזק קל לפי שעה, מציל הוא את חיי האדם ומביאו לחיים בריאים ושלמים עשירות בשנים, וגם אין הדבר מתקבל בשכלו שאיך אפשר הדבר שעל ידי שפוצעים את הגוף והגוף שותת דם ולאחרי זה סובל כאבים וגם בשעת מעשה מוכרחים להרדימו וכו', הרי לכאורה אין מקום לומר שדוקא על ידי זה יתרפא הגוף ויהי' בריא ויוסיף חיים.

הנמשל בנידון שלנו מובן. שהרי בן אדם אינו יודע אלא המתרחש למראה

(7) ראה לקוטי שיחות חכ"ד ע' 334 בהערה (ד"ה מספרי הח"ן), ויש"נ.

(8) יא, ז.

של חטא העגל (כדברי רש"י כט, א), הרי אי אפשר לומר שזה קשור עם "נחת רוח" לפני הקב"ה. כי אף שנעשית כפרה על ידי קרבן, אין לומר שזהו ענין הגורם "ריח ניחוח" ו"נחת רוח", מפני חומר הענין שעליו מכפר העוון.

ולפי זה הי' אפשר לבאר גם ההבדל בקרבנות לדורות שבתחילת ספר ויקרא, שב'עולה', 'מנחה' ו'שלמים' נאמר "ריח ניחוח", ואילו בחטאות ואשמות לא נאמרה לשון זו [בדרך כלל, מלבד חטאת יחיד שבה כן נאמרה לשון זו (ויקרא ד, לא). וצ"ע בזה ואכ"מ], מפני חומרת החטא.

אמנם לפי זה יהי' חסר ביאור, כי גם בקרבן 'תודה' (בפרשת צו) לא נאמרה לשון זו "ריח ניחוח" – ולכאורה הרי בקרבן 'תודה' אין ענין של חטא כו', ואדרבה: את קרבן התודה מביא האדם על נס שנעשה לו, ולמה לא נאמר בהקדמה זו "ריח ניחוח"?

ולכן יש לומר, שיש טעם עמוק יותר בדבר, וכדלקמן.

ג. דהנה, לכאורה אינו מובן בכללות הענין: מה נשתנו הקרבנות מכל מצוות התורה, שרק אצלם מפורש שגורמים נחת רוח להקב"ה? שהרי מובן שהנחת רוח שבקרבנות אינה אלא מזה שבהם עובד האדם את בוראו, והרי עבודת השם יתברך היא על ידי כל המצוות כולן, ומדוע לא נתפרש בשאר מצוות שקיומן גורם ("ריח") ניחוח לה' (או כיוצא בזה)?

אך באמת מצינו חידוש נפלא גבי קרבנות שמפורש שהם "לחמו" של הקב"ה (אמור כא, ו-כא. פינחס כח, ב), היינו שהם צורך גבוה כביכול, שלא מצינו כזאת בשום מצוה אחרת.

אשר מזה מובן שיש הבדל יסודי בין כל מצוות התורה והקרבנות. והביאור בזה:

כל מצוות התורה תכליתן היא בשביל תועלת האדם. לא מיבעי "משפטים" שהן המצוות שגם השכל מחייב, ומי שאינו מקיים אותן הרי זה הוכחה שהוא מושחת במדותיו (ראה שמונה פרקים להרמב"ם פ"ו), הרי וודאי שהן לתועלת האדם; וגם "עדות" שהן זכר לנסים או מאורעות שונים (כגון שלש רגלים, שבת, תפילין וכיוצא בהן) הרי הן גם כן בשביל האדם, שיזכור חסדי ה' ונפלאותיו; אלא אף ה"חוקים" שאין בהם טעם, תכליתם היא בשביל האדם – כדי לנטוע בו יראת שמים וקבלת עול מלכותו יתברך.

ובזה שונים הן הקרבנות מכל המצוות, שענין הקרבנות הוא להביא למדרגה כזו שבה אין מציאות האדם נרגשת כלל, אלא יש רק את מציאות הקב"ה וה"נחת רוח" שלו, ותו לא. וזה מתבטא בענין הקרבנות, שלכאורה הוא ענין של היפך הטעם ונגד השכל, ששורפים בהמה ללא כל תועלת, שהרי אין להאדם כלום משריפה זו, ופשיטא שאין שייך לומר שהקב"ה נהנה משריפת הקרבנות;

במה דברים אמורים בהנוגע להסברת המאורע, אבל בהתוצאות ש[ה]מאורע מכריחן אין מקום לספק, וכמו שאירע לאבותינו על ידי המצריים כמה אלפים שנה לפני זה, אשר כל ענין של עינוי וגזרה תשובתו בצדו: וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ³.

ולהעיר מהמובא בספרי קבלה⁴, אשר הדור דעקבתא דמשיחא הוא גלגול דור יוצאי מצרים שזכו לגאולה הראשונה על ידי גואל ראשון הוא משה רבינו, ויזכו כלשון רז"ל⁵ על ידי תשובה לגאולה האחרונה האמתית על ידי גואל אחרון הוא משה רבינו.

(אגרות קודש חי"ג ע' רלט)

מענה לשאלות הילדים

[מענה לשאלה: כיצד עלי להסביר לילדי שמות אביהם בקרב אף הוא רצון ה':]

לשאלות הילדים שיחיו שכותבת – תסבירם (כפי האמת) שישנם נשמות טהורות כל כך שהשם יתברך רוצה שיחיו בשמים, לאחר שהשלימו שליחותם בארץ והגנו על בני ישראל הדרים בארץ ישראל.

ובשמים הם ממליצים טוב על כל הקרובים אליהם ובפרט על הילדים שלהם ומבקשים מהשם שיצליחו הילדים בלימודים ובהנהגה וכו', וכשהילדים מתנהגים כן – הרי זה נחת ותענוג להנשמה שהיא חי' וקיימה וכו'.

(אגרות קודש חכ"ט ע' קיט-קכ)

השאלה נשאלה ונידונה – החקר אלו-ה תמצא!?

...ידועים דברי חכמינו ז"ל⁶ בגודל ערך פעולות האמורות בתוככי כל פעולה המביאה עידוד לאלמנות ויתומים, וכמצווה עלינו מאבי יתומים ודיין אלמנות הוא מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא. אשר גם האמור מוסיף בטחון שה' יתברך יצליחה בפעולותיו ולהסתדר בנישואין טובים, בנחת אמתי חסידותי מהילדים שיחיו, כאמור לעיל.

(3) שמות א, יב.

(4) ראה שער הגלגולים הקדמה כ. לקוטי תורה וספר הליקוטים שמות ג, ד.

(5) סנהדרין צז, ב.

(6) ראה רמב"ם הל' דעות ו, י. שו"ע אדה"ז או"ח קנו, ט.

אלא שזה גופא היא הכוונה, שהאדם יקריב את הקרבן אך ורק מפני שזה רצונו יתברך. כלומר: [אין הפירוש שיש בזה תועלת אלא שהאדם אינו יודע מה היא, וכשמקריב קרבן מאמין שיש תועלת בזה, אלא ש]כל התועלת בהקרבת הקרבן הוא רק זה שעושה רצונו יתברך.

וזה הוא הענין המיוחד שבקרבנות, שרק בהם נאמר "ריח ניחוח לה", ולא בשאר המצוות – כי בקרבנות יש "נחת רוח" ו"הנאה" מיוחדת למעלה מזה שקיום המצוות הוא אך ורק מפני זה ש"אמרתי".

[ומדויק הענין בלשון רש"י, שכתב: "נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני" – ולכאורה, הרי נחת רוחו של הקב"ה היא מזה שהאדם כופה את יצרו ומקיים את רצונו של הקב"ה, ואם כן, ה' צריך לומר "שגורתי ועשיתם רצוני" (וכיוצא בזה), ומה טעם נקט רש"י לשון "ונעשה", שהוא לשון המורה על ה"נפעל" – ולא על ה"פועל"?

אלא שבדיוק לשון זו כוונת רש"י לבאר החידוש שבקרבנות, אפילו לגבי החוקים: הכוונה בחוקים שאין להם טעם היא, כדי להשריש בבני ישראל "יראת המלכות", שמקיימים מצוות אלו רק להיותן גזירת המלך. ואם כן יש בזה (בעקיפין) "תועלת" לאדם, שתהי' בו קבלת עול מלכותו;

מה שאין כן בקרבנות הכוונה היא לא זה שהאדם מקבל עליו עול מלכותו של הקב"ה ומקיים גזירת המלך, אלא רק שרצונו של הקב"ה יתקיים, "נעשה רצוני" מאליו, כאילו אין כאן גברא עושה המצוה אלא הקרבן נעשה מאליו ומעצמו, וזה מדגיש שהקרבן הוא צורך גבוה ולא בשביל האדם, שזה מה שמביא ל"נחת רוח" המיוחדת שבקרבנות].

ד. ולפי זה יובן היטב מדוע בקרבנות שבאים לכפרה לא נאמר "ריח ניחוח לה", כי בקרבן כזה שבא לכפר על האדם הרי עיקר הבאתו אינו צורך גבוה, "שאמרתי ונעשה רצוני", אלא בשביל האדם עצמו, שיתכפר לו עונו.

ובזה יש לבאר גם זה שבקרבן תודה לא נאמר "ריח ניחוח" – כי כיון שהוא הודאה על נס, שהאדם הוצרך לנס ונעשה לו, אם כן הקרבה זו שייכת לתועלת שלו, שמאחר שהקב"ה עשה לו נס, הרי מובן, שהאדם מצידו צריך להודות על זה, ואם כן אין מודגש בקרבן זה שהוא בא לפעול "ריח ניחוח לה" בלבד;

דוקא בקרבנות כמו עולה ושלמים, שאינם באים בהמשך לאיזה ענין שהי' אצל האדם וכיו"ב, אלא הם באים באופן של "ריח ניחוח לה" – בהם מודגש בשלימות הענין המיוחד של "נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני".

הקדושים הי"ד

כל יהודי שנרצח על היותו יהודי – קדוש הוא. מה עונים לילדים יתומים השואלים על מות אביהם? – החקר אלו-ה תמצא! השאלה על הסבל והצרות בכל הדורות – האדם רואה למראה עיניו בלבד

וְנִקְדַּשׁ בְּכַבְדִּי

אל תקרי כבודי אלא כבודי, כבודי שלי, כאן רמז לו מיתת בני אהרן ציוס הקמתו, וזהו שאמר משה, הוא אשר דבר ה' לאמר בקרובי אקדש והיכן דבר, ונקדש כבודי (תלמוד בבלי, מג. רש"י)

כל יהודי שנרצח על שום שהוא יהודי, קדוש יאמר לו

א. מפורסם מנהגם של רוב המכריע של בני עמנו, וכמובן אני בתוכם, שכשמזכירים את הקדושים היינו כל בני ישראל שניספו במחנות הריכוז והגטאות, מוסיפים – ה' יקום דמם.

ב. ולהבדיל וכו' בקצה הכי תחתון כשמזכירים היטלר ועוזריו מוסיפים – ימח שמם.

והביאור בהנ"ל, אשר כל יהודי, שנרצח על שום שהוא יהודי קדוש יאמר לו, ובטוחים אנו שה' יקום דמו והרוצח ימח שמו.

(ממכתב ט"ו אלול ה'תש"מ, נדפס בלקוטי שיחות חכ"א ע' 397)

ההסבר האמיתי – וידום אהרן

הנני מאשר קבלת מכתבו מי"ג סיון והקודם לו, ונתעכב המענה כי קשה הי' לכתוב לאחר המאורע בכפר חב"ד¹, אשר אחדים רצו להסבירו על-פי הכתוב² בקרובי אקדש. אבל גם שם הענין סתום, ורק למדנו משם שיש לפעמים הנהגה זו, וכיון שגם שם אינו מובן הרי אינו ענין של ביאור אלא גזירה שוה, ולכן בא הזמן של וידום אהרן.

(1) הרצח המחריד של חמשה מתלמידי בית הספר למלאכה בכפר חב"ד, יחד עם מדריכם הי"ד, באור ליום ב' דראש חודש אייר תשט"ז, בעת עמדם בתפלת שמונה עשרה של תפלת ערבית. המו"ל.

(2) ויקרא י, ג.

פנינים

עיונים וביאורים קצרים

שמן זך מזית מעופש

– מה דינו?

ואתה תצוה גו' שמן זית זך

ך – בלי שמרים
(כו, ב. רש"י)

באבן עזרא (כאן) כתב ש"זך" פירושו "גרורים שאין בהם עיפוש או שלא נאכלה מקצתם". ונמצא, שנחלקו רש"י והאבן עזרא האם "זך" קאי על השמן, שצריך להיות נקי "בלי שמרים", או דקאי על הזית, שצ"ל "זך" ובלי "עיפוש".

ובאמת פלוגתא זו נוגעת לדינא, שהרי כאשר השמן בא מזית "מעופש" אין ניכר זה בשמן, דגם מזית כזה אפשר להכין שמן מובחר, וא"כ חלוקים רש"י וראב"ע באם דין "זך" הוא רק על השמן או גם על הזית שמהם בא השמן.

ויש לומר שפלוגתא זו תלויה בגדר דינא ד"כל חלב לה", ש"כל דבר שהוא לשם הא-ל הטוב צריך להיות "מן הנאה והטוב כו' וכן הוא אומר 'כל חלב לה' (לשון הרמב"ם סוף הל' איסורי מוכח).

דיש לחקור בזה, האם חיוב זה חל גם בעת הכנת דבר "לשם הא-ל", דמיד כאשר עולה בדעת האדם לתת דבר להקדש עליו להכינו "מן הנאה והטוב" שבנכסיו, או שהוא רק בעת שעובר הדבר לרשות הקדש שאז נוגע שיהי' "מן הנאה והטוב".

דיש לומר שבזה נחלקו רש"י והראב"ע, דרש"י ס"ל כאופן השני, ולכן מכיון שגם באם יבוא השמן מזית "מעופש" עדיין יהי' בגדר "זך" בעת העברת השמן לרשות הקדש, לכן די בזה שהשמן הוא "בלי שמרים" ואין נוגע מאיזה סוג זית הוא, אך הראב"ע ס"ל כאופן הא', שגם בעת ההכנה "לשם הא-ל" יש להכינו "מן הנאה והטוב" שבנכסיו, ולכן ס"ל שגם הזיתים מהם בא השמן צ"ל "מן הנאה והטוב".

(עי' לקוטי שיחות ח"א עמ' 131)

האפוד – לבוש או תכשיט?

ועשו את האפוד

(כח, ו)

במידת ארכו ורחבו של האפוד מצינו שבכללות הולכים רש"י והרמב"ם בשיטה אחת, אך יש "קצת שינוי ביניהם" (לשון הכס"מ הל' כלי המקדש פ"ט ה"ח):

לרש"י אורך האפוד "מגיע עד עקביו" (רש"י כאן), ולהרמב"ם (הל' כלי המקדש שם ה"ט) הוא רק "עד הרגלים". וברחו – להרמב"ם "רוחבו כרוחב גבו של אדם מכתף לכתף", ולרש"י הוא "כמדת רוחב גבו של אדם ויותר" (רש"י שם). ויש לעיין בטעם השינוי.

והנה בגדר בגדי הכה"ג נאמר בכתוב (כח, ב) "ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת". ויש לחקור בזה האם עיקר בגדים אלו הוא היותם "בגדי קודש" ורק שמכין שהם "לאהרן אחיך" יש לעשותם באופן של "כבוד ותפארת", או שעיקרם דברים של "כבוד ותפארת" וכמו "תכשיטים", ורק שתכשיטים אלו נעשו בצורת בגדים.

ויש לומר שבדבר זה תלויה מחלוקת רש"י והרמב"ם בצורת האפוד:

לרש"י עיקר ענין האפוד הוא שהי' כמו לבוש, שהרי כתב בפירוש (כח, ד) שהאפוד הוא "כמין סינר שחוגרות השרות", והיינו שיש בו גדר "בגד" ולבוש, ולכן ס"ל ש"מגיע עד עקביו", שאזי מכסה הוא גם את הרגליים, והוא כמו לבוש העשוי לצניעות. וכן רוחבו הוא "יותר מרוחב גבו של אדם", כמו לבוש.

משא"כ להרמב"ם עיקר ענין האפוד הוא היותו תכשיט, ואין ענינו לכסות את הגוף כלבוש, ולכן ארכו הי' רק עד הרגלים ולא יותר, וגם רוחבו הי' כרוחב גבו של אדם ולא יותר, שזה אינו מספיק כ"כ כלבוש, אך ראוי לתכשיט.

והא דנחלקו גם אם ארכו מתחיל "למטה מאציליו" או "כנגד אצילי הידים" וכן לעוד שינויים בין שיטותיהם בגדר בגדי כהונה, ראה בארוכה במקור הדברים, עיי"ש.

(עי' לקוטי שיחות חכ"ז עמ' 191 ואילך)

הוספה

מכתבי עצות והדרכות
בעבודת השי"ת ובחיי היום יום
מתוך סט הספרים דרכי החיים

פרישת תצוה

יינה של תורה

ביאורים בעניני הפרשה על דרך החסידות

"הדלקת" נשמות ישראל

פעולת אהרן – "להקריב" את הגשמיות / פעולת משה – להחדיר אלקות בשכל הנבראים / זמנים של "ערב" ושל "בוקר" בעבודת האדם / על ידי התורה – העבודה היא באופן של "תמיד"!

הדלקת נרות המקדש נעשתה על ידי אהרן הכהן. אמנם את השמן להדלקה נצטוו ישראל להביא אל משה, כנאמר בריש פרשתנו "ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך". ויש להבין את פשר הדבר: מהו חלקו של משה בהדלקת הנרות, והלא היא מצוה הנתונה לאהרן?

ומובן מכך, שבפנימיות הענינים יש גם למשה חלק בעבודת הדלקת הנרות הרוחנית. ואם כן, בהדלקת הנרות שבנפש האדם ישנם שני ענינים: הדלקת הנרות שבכוחו של משה רבנו, והדלקתם על ידי אהרן, וכפי שיתבאר לקמן.

עוד מצינו שחילקה התורה בין פעולת ההדלקה בכוח משה לפעולת הדלקת אהרן: בפסוק הראשון נאמר "ואתה תצוה . . ויקחו אליך . . להעלות נר תמיד". ואילו בפסוק השני המדבר אודות אהרן, שינתה תורה וכתבה "באהל מועד . . יערוך אותו אהרן ובניו . . מערב עד בוקר".

ויש לעמוד גם על טעם חילוק זה, ולבאר כיצד ההדלקה הרוחנית שעל ידי משה פעולתה היא "תמיד", ולעומתה הדלקת אהרן פעולתה בנפש האדם היא רק "מערב עד בוקר" (ראה גם תורה אור ריש פרשתנו; ספר המאמרים תרפ"ז עמ' קי ואילך).

פעולת אהרן – "להקריב" את הגשמיות

המנורה המהורה רומזת על כללות נשמות ישראל, וכפי שמתאר הנביא (זכרי' ד, ב)

”ראיתי והנה מגורת זהב כולה”. הנרות רומזים על הנשמות, כמו שכתוב (משלי כ, כז) ”נר ה’ נשמת אדם”. ובמגורת יש שבעה נרות המורים על שבעה סוגים כלליים בעבודתם הרוחנית של בני ישראל. כי שבע מידות ישנן בלב, וכל איש ישראל עובד עיקר עבודתו באחת ממידות אלו, בחסד או בגבורה וכיוצא. ואם כן, המגורת מורה על עבודתם הרוחנית של נשמות ישראל.

והנה, עבודתו של אהרן היא ”להעלות את הנרות”, והיינו לעורר אצל ה”נרות” – נשמות ישראל – את האהבה להשי”ת, באופן שיחפצו להתקרב אל הכורא ית”ש ולהתכלל בו, ובכך תהי’ עבודתם את ה’ בשמחה ובטוב לבב, ברצון ובחיות.

ענינו של אהרן הכהן הוא העבודה במשכן ומקדש, שעיקרה הוא הקרבת הקרבנות (ראה רמב”ם ריש הלכות ביהב”ח). בהקרבת קרבן לוקחים בהמה גשמית וחומרית, ופועלים בה עילוי וזינוך מן הגשם אל הרוח. גם בעבודת הקרבנות הרוחנית מתעסקים בהעלאת וזינוך ”בהמות”: בקרבן של כל יהודי יש נפש בהמית שהיא חיות הגוף וקיומו, והיא מתאוה לעניני עולם הזה, וזאת עבודתו של יהודי, להתבונן בגדולת ה’ עד אשר תתעורר גם נפשו הבהמית לאהבה את השי”ת. וגם קיום המצוות הוא מעין ענין הקרבנות, כי כאשר יהודי מקיים מצוה על ידי דבר גשמי, הוא מעלה ומזכך את הדבר הגשמי ומעלהו לקדושה.

ואהרן הכהן, הוא הנותן כוח בבני ישראל להצליח לרומם את נפשם הבהמית לאהבה את ה’, ”לפי שהוא משבעה רועים, הממשיכים חיות ואלוקות לכללות נשמות ישראל, והוא ממשיך להעלות אהבה עזה לה’, ולהגדיל מדורת אש האהבה כרשפי אש שלהבת מתלהטת בקרב איש ולב עמוק” (תניא פמ”ב). ועיקר עבודת הקרבנות בזמן הזה היא עבודת התפילה, ש”כנגד תמידים תיקנום” (ברכות כו, ב), שבה מתעסק האדם בהתבוננות בדברים המעוררים את הלב לאהבה להשי”ת.

פעולת משה – להחדיר אלקות בשכל הנבראים

משה רבנו, ענינו הוא תורה, ועד ש”נקראת על שמו” – ”זכרו תורת משה עבדי” (מלאכי ג, כב). דרך השפעתה של התורה בעולם היא באופן אחר מהשפעת עבודת הקרבנות: בעבודת הקרבנות מתעסק היהודי עם ענינים גשמיים בהמיים ונחותים, ומטרתו היא להעלותם ולזככם – ”העלאה מלמטה למעלה”. ואילו בלימוד התורה האדם מתעסק בתורה הקדושה, ו”ממשיך” אותה לתוך העולם הגשמי – ”המשכה מלמעלה למטה”.

התורה היא דבר ה’ וחכמתו ית’. ומה שהאדם משיג את הלכות התורה בשכלו הנחות והמוגבל, הרי זה משום שכך עלה ברצונו ית’ שהתורה תרד ו”תתלבש” בשכל הנבראים יושבי בתי חומר. אבל גם לאחר שירדה התורה להתלבש בסברות אנושיות – היא עדיין רצונו וחכמתו ית’.

עיקר העיקרים של עובד חסידי חב”די הוא להיות מסוגל ולהיות מונח בלִקְרַב ולחבב יהודי ולתת לו דרך נכונה ואופן כיצד יוכל לגדול בעצמו בטוב וכיצד הדרך [=להדריך] את בני ביתו.

(אגרות קודש ח”י קפו, תרגום)

היחס לכל אחד מהתלמידים – כמו אב אל בנו ממש!

במענה על כתבם אודות התלמיד מר ... היחס של הנהלת הישיבה והרמ”ם יחיו לכל אחד מהתלמידים יחיו צריך להיות ממש כמו אב אל בנו אשר אף רגע אינו מסיח דעתו ממנו ודואג תמיד לטובתו הגשמית והרוחנית בין שהוא בקירוב אליו בין שנתרחק מאתו. ואינו חודל מלחפש עצות ותחבולות כדי להדריכו בדרך הישרה, אבקשם להשתדל בכל עוז אשר התלמיד הנ”ל יתחיל שוב לבקר את הישיבה בסדר מסודר ושיתנהג בטוב וישגיחו עליו בעין פקחא ובקירוב אמיתי ויבואו תדיר בדברים גם עם אביו שי’ שישפיע עליו.

השי”ת יהי’ בעזרם ויברכם ויצליחם בגשמיות וברוחניות.

(אגרות קודש ח”י ע’ רכ)

להתענין במצבם הרוחני של אלה אשר נפגשים אתם בעסקים

נעים הי’ לקרוא מה שכותב אודות אופן הסתדרותו של כל אחד ואחד ויש להזכיר את העוסקים במסחר ומלאכה על חובתם להתענין במצבם הרוחני של אלה אשר נפגשים אתם לרגלי עסקיהם ושצריכים לעוררם על קביעות עתים לתורה, הנחת תפילין, חינוך בניהם ובנותיהם וכו’ והשי”ת יברך אותם ואת ב”ב ויחזק את בריאותם ויתן להם פרנסה טובה בהרחבה ויצליחם בגשמיות וברוחניות.

(אגרות קודש ח”י ע’ רל)

ניצול הזמן

במענה על כתבו מא’ אלול, הזמן אשר נותן על עניני התאוננות אשר בלי ספק אשר מכתבו זה יצא מעטו אחרי זמן של שעה או שתיים. וזמן הזה טוב יותר על עניני לימוד ועבודה והשי”ת יצליחו בהתעוררות ופועל טוב.

(אגרות קודש ח”י ע’ רלא)

וזאת היא השפעתו של משה רבנו לבני ישראל, שהוא ממשיך לבני ישראל את התורה הקדושה, ונותן להם את הכוח להוריד את חכמתו ית' אל שכלם הגשמי.

זמנים של "ערב" ושל "בוקר" בעבודת האדם

וממוצא דבר אתה למד מדוע פעולת הדלקת אהרן היא רק "מערב עד בוקר", ואילו העבודה בכוח משה היא "להעלות נר תמיד":

כאשר מתעסק האדם בעבודת הקרבנות, בהעלאת וזיכוך עניני העולם ונפשו הבהמית, הרי עבודתו היא מדודה ומוגבלת. ישנם סדר ודרגות בעבודתו: בתחילה הוא נמצא במצב של חושך והעלם, שהרי הנפש הבהמית מטבעה מתאוה לעניני העולם ומונחת בהם. וכאשר עובד האדם בעבודת הקרבנות הרוחנית, הרי הוא מעלם ומזככם, ש"מאיר בנפשו אורה ושמחה בה' מעט מעט מתוך החושך" (תורה אור פרשתנו פא, ג).

הגבלה ומדידה זו ניכרת גם בעבודת התפילה, שהיא עיקר ענין עבודת הקרבנות הרוחנית בזמן הזה. ישנו זמן מיוחד וקבוע לכל תפילה ותפילה, וכל תפילה היא בדרגה אחרת: תפילת שחרית שתיקנה אברהם שייכת למדרגת החסד, מנחה שתיקנה יצחק היא כנגד מידת הגבורה, ותפילת ערבית מתקנת יעקב היא במידת התפארת (ברכות כו, ב. וראה לקוטי תורה שיר השירים כד, ב).

ובדומה לזה, גם כל המצוות יש להן גדרים והגבלות. יש מצוות הנוהגות רק בזמן הבית, ויש שהזמן גרמא. ולכל מצוה יש הגבלות שונות בזמן ובאופני העשיה. ובכללות, עבודת הקרבנות הרוחנית היא עבודה שבה עיקר ההתעסקות הוא בדברים גשמיים נחותים, ועל כן העבודה היא במדידה והגבלה ובסדר והדרגה.

ועל כן נאמר בהדלקת אהרן "מערב עד בוקר" – כי עבודה זו יש בה זמנים של "ערב" – שבהם יש העלם על אור ה', ויש זמנים של "בוקר" – של זיכוך והתעלות.

על ידי התורה – העבודה היא באופן של "תמיד"!

אמנם, אצל משה רבנו, בעבודת לימוד התורה, העבודה היא באופן של "תמיד" – אין כל חילוקים והגבלות!

מכיון שהתורה היא חכמתו ית' שיורדת לעולם, הרי כאשר לומד האדם את התורה הוא דבוק בבורא ית"ש, ואין שייך לומר בזה חילוקי דרגות. כי כאשר מתעסקים בהעלאת דבר גשמי, הרי בתחילה הוא רחוק מאור ה' ואט אט הוא מתקרב ומזדכך. אבל בלימוד התורה עוסקים תמיד בדבר ה'.

ואכן מתבטא הדבר גם בדיני תלמוד תורה, שהתפילות והמצוות יש להן זמנים

דרכי החסידות

שיחות ומכתבים בעניני עבודת ה'
מכ"ק אדמו"ר מוהריי"צ מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

עיקר העיקרים של עובד חסידי חב"די

לקט בקצירת האומר – פניני הדרכה מאגרות קודש
של כ"ק אדמו"ר מהוריי"ץ נ"ע

לרפא ולחזק את הנפש

...והנה דרכי הרפואה בחולי הגוף שונים המה, ובכללות הוא בשני דרכים, א) לרפאות את האבר או הכח המקולקל חולה וחלוש, ב) לחזק את האברים והכחות הבריאים אשר הם יתגברו על אבר או הכח החולה או החלוש לרפאותו.

והדוגמא מזה בחולי הנפש הם ב' דרכי העבודה תשובה ומעשים טובים אשר צריכים להיות מסודרים בסדר נכון הכל יפה בעתו ובזמנו לקיים מ"ש וחי בהם, היינו בחיים מסודרים עפ"י התורה בהטעמה דתורת החסידות אשר היא מאזני צדק לכל חד וחד לפום שיעורא דילי, אם בעל עסק או יושב אהל.

(אגרות קודש ח"ד ע' שנכ-ד)

עיקר העיקרים של עובד חסידי חב"די

מכתביך נכון הגיעני והתענגתי מפעולותיך הטובות ודברי ההתעוררות ברבים ועם יחידים.

השי"ת יצליחך בעבודתך הכי גדולה ורצויו למקום ב"ה ותשתדל להרחיב חוג ההיכרות עם הבעלי בתים ובני ביתם, למצוא מעלה בכל אחד מהם.

קבועים ומוגבלים, אבל התורה היא למעלה מן העולם ולמעלה מן הזמן, וחיובה הוא תמידי. ואפילו דיני המועדים שבתורה, הרי חיוב לימודם הוא בכל השנה כולה, וכך גם בנוגע למצוות הנוהגות רק בזמן הבית – שלימוד הלכותיהן הוא גם בזמן הזה, ועד שבכך נחשב "כאילו הקריב עולה" (סוף מנחות).

והנה, כאשר האדם חדור כולו בלימוד התורה, הרי גם עבודת התפילה וקיום המצוות שלו נעשים באופן אחר לגמרי. כי אז התורה חודרת בכל כוחותיו ועשיותיו, וממילא יש גילוי אלקות באופן תמידי בכל עניינו.

והוא מה שנאמר בפרשתנו, שכאשר הדלקת הנרות נעשית בהקדמת הבאת השמן למשה, הרי אז גם הדלקת הנרות – עבודת אהרן בתפילה ובקיום המצוות, היא באופן של גילוי אלקות תמידי – "להעלות נר תמיד".

להדגיש דרך ציוותה תורה מלכתחילה למעט הדיחוי וההיתר דאיסור כלאים ככל שכן צ"ל אופן עשיית בגדי כהונה; האפשרי, ולכן ס"ל להרמב"ם שגבי חשן משא"כ לדעת הרמב"ם, שבעצם גם בבגדי ואפוד אין צריכים להתיר האיסור כי "היו כהונה נאמר איסור כלאים, אלא שנדחה קשים ואינם כלאים", ורק באבנט יש דין (והותר) במקום מצות עשה, מסתברא יותר כלאים שהותרו בשעת עבודה.

פנינים

דרוש ואגדה

בפני עצמו תחילה מבלי שיהי' בו כבר העשה כתנאי מראשיתו.

בדיבור אחד. לא תלבש שעטנו וגדילים תעשה לך שניהם בדיבור אחד נאמרו מה שאי אפשר לאדם לומר כן כו", ומבואר במפרשים (ר"ן גאון שבת קלג, א. הליכות עולם הובא בשירי קרבן ירושלמי פ"ג ה"ח. ועוד), דההדגשה "שניהם בדיבור אחד" היא שבמקום שחל העשה אין הלאו בעולם כלל. וי"ל הפי' דכאשר מקריבין כבשים בשבת מלכתחילה אין כאן חילול שבת כלל ועיקר, כי זהו כמו תנאי ודין בהלאו גופא שמלכתחילה אין הוא חל במקום שישנו לעשה. ועיי' ל' רש"י ברכות כ ע"א גבי מת מצוה לכהן: "דמעיקרא כשנכתב ל"ת דטומאה לא על מת מצוה נכתב". ובסגנון אחר: הקרבת הכבשים אין בה רק קיום העשה דתמיד (היינו שהעשה מתקיים ודוחה מפניו את הלאו, באופן של דיחוי או למעלה מזה באופן של התרה גמורה), אלא הדבר שייך גם לגדר הלאו גופי', דבנוגע להקרבת התמידין במקדש מלכתחילה לא נאמר, וזהו "בדיבור אחד נאמרו", דהעשה הוא תנאי בתוך הלאו גופי'. ומעתה יש לחדש דזה גופא הוא חידוש המכילתא על המבואר ביבמות שם, דביבמות (וראה רש"י מנחות מ ע"א) ילפינן היתר כלאים בציצית מצד מה שפסוק זה לזה, ולכן יש לפרשו כדלעיל בארוכה - דהלאו קיים בפני עצמו ונאמר לחוד, ובא הכתוב לומר שמצות ציצית דחהו. וכפשטות לשון הש"ס דמהכא שמעינן הכלל דעשה דוחה את הל"ת. וזה בין לשיטת הרמב"ן שהוא בגדר דיחוי, ואפי' לשיטת ר"ת שהוא היתר גמור, כנ"ל. אמנם בדברי המכילתא נתחדש דמלכתחילה אין הלאו קיים בהנך דוכתי, ולא נאמר הלאו

ושוב י"ל דהראב"ד ס"ל דאף לדידן דקיי"ל בש"ס גבי כלאים בציצית דלא כבמכילתא, אלא שזהו דין בהעשה לחוד (ורק שבזה גופא נחלקו הראשונים אם נדחה או הותר לגמרי), מיהו הכא גבי בגדי כהונה ס"ל להראב"ד דהוא דין בהל"ת גופא כנ"ל בארוכה, היינו דההיתר כאן הוא דין בדיני כלאים, שנתגלה לנו מן התורה שמעולם לא נאמר איסור כלאים על בגדי כהונה. ולהכי ס"ל להראב"ד שאין היתר לבישת כלאים בבגדי כהונה תלוי בעשיית העבודה, דהא גבי בגדי כהונה מעיקרא לא נאמר האיסור דכלאים (אלא שזהו רק במקדש (כל' הראב"ד) ולא במדינה. וראה השקו"ט בשאג"א סו"ס ל. וי"ל כי מקומו של לבישת בגדי כהונה הוא רק במקדש, משא"כ במדינה אסור ללובשם וליהנות מהם, וממילא לא בטל שם איסור כלאים). משא"כ הרמב"ם ס"ל כמבואר לעיל שהיתר בגדי כהונה שוה להיתר ציצית (כהדגשת לשונו), והיינו היתר ציצית הרגיל (הנזכר בש"ס) - שאינו גדר בהלאו אלא בהעשה לחוד. ולהכי סבר הרמב"ם דלא הותר אלא בשעת עבודה שאז איתא להעשה שידחנו ויתירנו.

וא"כ י"ל דזהו גם טעם פלוגתת הרמב"ם והראב"ד (לתירוקן השני שברדב"ז) אם רק באבנט הי' דין כלאים או גם בחשן ואפוד. דלדעת הראב"ד שמעיקרא לא נאמר דין כלאים בבגדי כהונה, מסתברא יותר לרבות כלאים בבגדי כהונה (שגם בחשן ואפוד יש כלאים),

מפרנס' האמונה ו'מחבר' ישראל

בתחילת פרשתנו נאמר "ואתה תצוה את בני ישראל" (כו, ב).

והנה, כתוב בזוהר הקדוש (ח"ג רכה, ב) "ההיא אמונה דלעילא יתזן ויתפרנס מניה על ידך [על ידי משה]". והיינו שמשה רבינו זן ופרנס את ישראל בענין האמונה.

ומבואר בזה, שזה שכל ישראל מאמינים באלקות באמונה פשוטה הוא מצד נשמתם, שמכיון שהנשמה למעלה רואה אלקות, ויתירה מזה שהנשמה היא "חלק אלקה ממעל" (ראה תניא פ"ב), אין הנשמה זקוקה לראיות על מציאות השי"ת, באשר הנשמה היא "חלק" ממנו יתברך, וודאות זו של הנשמה פועלת על האדם שיאמין בהקב"ה גם בלי ראיות.

וזה הוא שמשה רבינו פירנס וחיוק את האמונה בבני ישראל, כי משה גילה והגביר אצל כל ישראל את כוח נשמותיהם, ועל ידי זה חיוק את אמונתם.

והנה, כתב כ"ק אדמו"ר הזקן נ"ע בתניא (פרק לב) ש"העושים גופם עיקר ונפשם טפלה אי אפשר להיות אהבה ואחוה אמיתית ביניהם", ורק המגביה והמעלה "הנפש על הגוף" מכיון ששורש נשמת כל אחד מישראל בה' אחד - אחד הוא, לכן המרגיש את נשמתו מבין ש"כל ישראל אחים ממש", והוא יכול "לבוא לידי קיום מצות ואהבת לרעך כמוך לכל נפש מישראל למגדול ועד קטן".

ועל פי זה יש לפרש "ואתה תצוה את בני ישראל", שעל ידי שמשה רבינו גילה בישראל את כח נשמתם, בנוסף לחיוק האמונה שעל ידי זה, פעל גם "תצוה את בני ישראל". ש"ציווי" הוא גם מלשון "צוותא וחיבור" (ראה תורה אור פרשתנו פכ, א, ובכ"מ), שעל ידי גילוי הנשמה היו

כל ישראל "בצוותא וחיבור" זה לזה, ומאוחדים באחדות גמורה.

(עי' פ'סחים מלוקט על חדשי השנה/ ח"ג עמ' לד)

אהבת ישראל

- גם כשנרגשים ההבדלים!

בפרשתנו נאמר "ששה משמות על האבן האחת ואת שמות הששה הנותרים על האבן השנית כתולדותם" (כה, י).

והנה, בסדר חקיקת שמות השבטים על אבני השוהם "כתולדותם" מצינו להרמב"ם שיטה מיוחדת, שמפרש ש"כתולדותם" אינו כסדר לידתם אלא כסדר לידת אמותיהם, והיינו שתחילה מנויים בני לאה, אח"כ בני בלהה, ולאחר מכן בני זלפה, ולבסוף בני רחל (ראה קריית ספר להמב"ט על הרמב"ם הל' כלי המקדש פ"ט ה"ט ועוד).

ולכאורה יש לעיין בזה, הרי חקיקת שמות השבטים על אבני השוהם הוא כדי שעל ידי זה "יהא רואה הקב"ה השבטים כתובים לפניו ויוכור צדקתם" (לשון רש"י ד"ה לזכרון כח, יב), שדבר זה תלוי באחדותם ואהבתם של ישראל זה לזה (ראה תניא פל"ב), ולכן היה מתאים לכאורה שיהיו השבטים חקוקים באופן המדגיש את האהבה ביניהם, ואם כן מדוע היו חלוקים השבטים לפי אמותיהם, חלוקה המדגישה את השוני והחילוק ביניהם?

ויש לבאר בזה, שהאחדות והאהבה הנדרשת מישראל אינה רק מפני שלאמיתתו של דבר אין שינוי וחילוק בין אחד לרעהו, וכל ישראל שווים הם, אלא גם כאשר לא מורגש ענין זה ורואים שינוי וחילוק בין איש אחד לרעהו, גם אז נצטוינו לאהוב את השני ולהתאחד עמו.

ולכן נחקקו שמות השבטים על אבני השוהם באופן המדגיש את השינוי והחילוק ביניהם להראות שגם באופן כזה צריכה להיות אהבה ואחדות, ואזי יעלו לרצון "לפני ה' גו' לזכרון" (כח, יב).

(עי' לקוטי שיחות חל"ו עמ' 148 ואילך)

חידושי סוגיות

עיון ופלפול בסוגיות הפרשה

פלוגתות הרמב"ם והראב"ד גבי כלאים בבגדי כהונה

יחקור בעומק גדר היתר כלאים בבגדי כהונה – אם הוא דין בעשה דעבודת מקדש או דין בהלאו דכלאים, ועפ"ז יתלה מחלוקת הרמב"ם והראב"ד זו בזו

או להתיר הלאו, אבל אי"ז דין בדיני הלאו גופא להיות נדחה או מותר מפני העשה. היינו דלב' הסברות זהו דין בציצית ובעבודת מקדש שדוחים או מתירים כלאים, ולא דין בדיני כלאים שנדחה או לא נאמר כאן, דמהלכות כלאים הי' האיסור צריך לחול גם בהני דוכתי, ולא הוזכרה שום סברא בהלכות כלאים שלא ייאסר הדבר בציצית או במקדש.

אמנם מצינו דרך שלישית ומחודשת

לומר דההיתר אינו כלל דין בהעשה, אלא הוא דין בהמצות לא-תעשה גופא, והיא שי' הראב"ד, כמשי"ת. ובהקדים דהנה יש חילוק עיקרי בין כלאים בציצית וכלאים בבגדי כהונה, דגבי ציצית אשכחן בש"ס כנ"ל דאיכא ילפוטא מיוחדת להתיר כלאים בציצית מסמיכות בקראי, משא"כ בבגדי כהונה ההיתר עולה מתוך שכן ציוותה תורה לעשות האבנט מצמר ופשתן (עיי' יומא ו ע"א ובמפרשים), ולהראב"ד פי' הדבר הוא לא שיש כאן לימוד שיצא מאיזה כתוב ובא להתיר כלאים בבגדי כהונה (אחר שהיו אסורים מצד גרדי דין כלאים), אלא דממה שצויה עלינו הכתוב לעשות הבגדים, נודע לנו בדרך ממי"א שמעו"ם לא הי' בזה איסור (כלאים), היינו שמלכתחילה כן הוא אופן קיום לבישת בגדי כהונה, שיש בהם כלאים.

וי"ף יסוד ודוגמא לזה ממה שמצינו במק"א שיטה כעין זו בכללות הדין דעשה דוחה ל"ת, דהנה ז"ל המכילתא (יתרו כ, ח) "מחללי" מות יומת, וביום השבת שני כבשים, שניהם בדיבור אחד נאמרו. ערות אשת אחיך, יבמה יבוא עליי, שניהם

הנ"ל) . . ולא נהירא לי בשמעתין דהא מהכא גמרינן לכל התורה דאתי עשה ודחי לא תעשה, והסיק דאכן לכו"ע גם בציצית בגדר דיחוי הוא ולא היתר גמור, פירוש דאין עשה מתיר ומסלק לגמרי האיסור מכאן אלא רק דוחהו וגובר עליו אבל האיסור בעינו כאן (ולא הכי ס"ל לר"ל דלא נאמר אלא במקום שא"פ, ואף אנן דלא קיי"ל כוותי' מ"מ נקטינן דאי"ז בגדר היתר גמור יותר מבכל התורה).

והנה על שי' הרמב"ם לאסור כלאים בבגדי כהונה שלא בשעת עבודה האריך השאגת ארי' סי' כט בקושיות מכל הש"ס, והמעייין יווכח דקושיותיו הן כיון שפירש דלשי' הרמב"ם היתר הכלאים כאן דיחוי הוא ולא היתר גמור (ולכן אינו נדחה אלא מפני עבודה בפועל, ושלא בשעת עבודה חוזר הלאו וניעור), ועל זה הקשה בראיות שהותר הדבר לגמרי. ואכן בשו"ת צ"צ אור"ח סי' עא הביא כל קושיותיו ותירצן אחת לאחת ע"פ היסוד שקבע שם דאף להרמב"ם כלאים בבגדי כהונה אישיתרי לגמרי (אלא שמ"מ ההיתר גופא הוא רק בעידן עבודה, ע"ש). ולכאורה יש לתלות הדברים בפלוגתא דלעיל גבי ציצית, דהא הרמב"ם גופי' כתב להדיא דההיתר הוא מצד מצות עשה (דעבודה) שהיא "בציצית" ודוחה הלאו דשעטנו. וא"כ הגדרת ההיתר במקדש לשיטת הרמב"ם תהי' תלויה בהגדרתו בציצית – אם דיחוי הוא או היתר גמור.

אולם, בין כך ובין כך, סו"ס שוים ב' האופנים דהיתר ודיחוי בזה שבשניהם זהו גדר ודין בהעשה, דחומרתו וכחו לדחות

הא בהא תליא. ובהקדים ענין היתר כלאים בציצית [שדימהו הרמב"ם לענינא], דגרסי' ביבמות ג': "אתי עשה ודחי לא תעשה . . מנלן דדחי דכתיב לא תלבש שעטנו גדילים תעשה לך (וודשינן סמוכין ושרינן כלאים בציצית אלמא אתי עשה ודחי לא תעשה. רש"י), ואמר רבי אלעזר סמוכים מן התורה מנין כו'". ונחלקו ראשונים, דהתוס' מנחות כט: נקט דהיתר כלאים בציצית הוא אפי' בלילה דלאו זמן ציצית, דלגמרי היתר הכתוב כלאים ש"ל ציצית. אבל הרמב"ן ביבמות ד ע"א דן אי היתר כלאים בציצית הוא דלא כריש לקיש דס"ל (שם כ): דעשה אינו דוחה לא תעשה כל זמן שאפשר לקיים שניהם, והרי בציצית יכול ליקח ציצית שאין בה כלאים, וכ' ע"ז י"ש שסובר דריש לקיש בעלמא איתמר אבל כלאים בציצית לגמרי הותר מסמוכין (והיינו שיטת תוס'

כתב הרמב"ם בסוף הל' כלאים "כהנים שלבשו בגדי כהונה שלא בשעת עבודה אפילו במקדש לוקין מפני האבנט שהוא כלאים, ולא הותרו בו אלא בשעת עבודה שהיא מצות עשה כציצית", והראב"ד השיג מהא דיומא סט ע"א "במקדש אפילו שלא בשעת עבודה מותר", ועוד השיג אמ"ש הרמב"ם דלוקין רק "מפני האבנט" – "אטו חשן ואפוד מי לית בהו כלאים". וברדב"ז בתי' הא' הסיק דאכן לשי' הרמב"ם לא הי' בהנך כלאים כיון שהיו "קשים" כו' [ותי' הב' ברדב"ז הוא נגד דעת רבים בשי' הרמב"ם, ואכ"מ], ונמצאו כאן ב' פלוגתות: אי הותר שלא בשעת עבודה, ואי הי' כלאים גם בחשן ואפוד או רק באבנט.

וי"ף בדרך חידוש דב' פלוגתות אלו